

Educa amb l'Art 2016/17

Formació adreçada a professionals
de l'acció social i educativa

Música i Teatre

El potencial creatiu del grup

apropa
cultura
una porta
a la inclusió

Formació organitzada per:
Gran Teatre del Liceu

Aquesta documentació ha estat elaborada després de la formació
Educa amb l'Art del 18/03/17 al Gran Teatre del Liceu.

Educa amb l'Art | Gran Teatre del Liceu | 18 de març 2017

A continuació trobareu el resum de totes les activitats i exercicis que es van presentar durant la sessió de formació Educa amb l'Art al Gran Teatre del Liceu.

Ignasi Tomàs, de formació autodidacta i després de col·laborar amb diferents agrupacions teatrals, el 1976 funda el GTR –Grup de Teatre de Roses–, del qual és director artístic des del començament. Ha dirigit autors tan diversos com: C. Valls, Molière, J. Bordas, Vallvé i Ventosa, Plaute, Benet i Jornet, P. Hacks, K. Valentin, A. Guimerà,...

També compta amb obres de creació pròpia. Llarga trajectòria com a director escènic, actor, narrador i formador.

Aleix Pratedepàuda, divulgador musical i professional del Departament de Màrqueting del Gran Teatre del Liceu.

Educació dels sentits

Farem exercicis i jocs per a treballar el ritme i la coordinació (vocal i corporal).

- Practiquem en grup un Canon amb la següent frase:
PLATO, CICERO, SUMMUS ARISTOTELES
CECIDERUNT IN PROFUNDUM LACUM.
- Joc de percussió corporal: dividim el grup en dos, un davant dels altres.
Cada grup far

P = Peu (Peu d'inici el dret)

M = Mans (Palmes)

C = Cos (Pit)

El joc percutiu entre els cors sigui, a l'inici, de provocació/resposta per acabar junts:

COR 1 / P M - P M - P M - P M M

COR 2 / P P M - P P M - P P M - P M M

COR 1 / C C C C C M

COR 2 / C C C C C M

COR 1 / P M

COR 2 / P M

COR 1 + 2 / P P - P P M

COR 1+ 2 / P C - P C - P C P - M M M M M M M M (cercle en direcció a la dreta)

COR 1+2 / P C - P C - P C P - M M M M M M M M (cercle en direcció a l'esquerra)

COR 1+2 / P C – P C – P C P – P M – P M
COR 1+2 / P C – P C – P C P – (Tots encarats al públic)
MMMMMM P+BRAÇOS (ganyota + braços a l'aire,
punys tancats amb dits polze, índex i auriculars, estirats)

Distensió i desinhibició

Relació i comunicació interpersonal.

- A) Observació – Memòria
- B) Expressió corporal i oral – Estimular emocions i sentiments
- C) Improvisació – Estimular la creativitat i la imaginació.

Exercicis:

- **Fent l'animal. Em recordes a un...**

Per la nostra fesomia o per la nostra peculiar forma de moure'ns
ens podem semblar a uns animals més que a uns altres,
però com ens veuen els demés?
Ens col·loquem per parelles, cadascú observa al seu company
i intenta descobrir a quin animal s'assembla més.
Reflexionar i observar característiques del company amb respecte.
S'ho expliquen i es diuen el perquè.
Canviem de parella i repetim procés.

- **Em transformo en un...**

Triar una música ambient suau. Cadascú es col·loca al terra,
el més recollit possible (és una cèl·lula), per començar a transformar-se
lentament en un animal (o bé el trien per endavant o es deixen portar
per la inspiració) començant per la columna vertebral
(s'arrosseguen, són bípedes, quadrúpedes, neden...?) i es desplacen.

- **En el món animal...**

Els animals es relacionen i s'interrelacionen:
Es reconeixen (s'oloren, es palpen, es miren fixament...).
Reaccionen (pot ser un joc de fugida/atac entre víctima/depredador;
passeig; dansa nupcial; simple observació encuriosida de l'altre...)
"Xerren" (proposta d'actitud humanitzada amb sons onomatopeics propis
de cada animal però amb diferents entonacions de sorpresa,
interrogació, espant...)

- **Infants.**

Col·locar-nos en cercle i moure's com els NADONS balbucejant.
Aixecar-se i perseguir-se caminant com si portessin bolquers tot emetent xisclets i rialles mentre es mantenen drets; caure i plorar (o riure) expressant sorpresa o espant...

- **Turisme japonès, l'autocar.**

Col·locar fileres de cadires amb una separació al mig
i seure-hi reproduint corporalment i sonora les següents accions:

- Engegar motor
- Arrencar
- Sots a la carretera
- Pujada
- Frenada
- Derrapada a la dreta
- Derrapada a l'esquerra
- Aturada

Passejada pel zoo:

- Baixen de l'autocar masegats
- Es col·loquen en filera (de 2, 3 o 4 components)
- Veuen els animals
- Fan fotos
- Imiten els animals
- Alguns han d'anar al W.C.
- Tornen a l'autocar cansats
- Comencen a trucar per mòbil explicant l'excursió

El joc dramàtic

Breu introducció pràctica a la creació de la dramaturgia de l'Òpera BRUNDIBÁR de Hans Krása/Adolf Hoffmeister (aplicació de tot l'anterior).

Brundibar és una opereta social i pedagògica escrita just abans de la Segona Guerra Mundial i interpretada en un camp de concentració a Txecoslovàquia. Aquesta frase inclou la major part dels temes en els que cal aprofundir.

Opereta

Què és? És una obra musical escenificada, amb cantants, músics, escenografia, moviments, interpretació, etc... com una Òpera o un Musical, en la que els actors canten el seu text, però amb unes característiques concretes.

No és massa llarga (Brundibar dura aproximadament mitja hora). Fonamentalment és cantada però també hi ha parts parlades. Musicalment no és tan difícil com una òpera. Hi ha papers que necessiten cantants professionals però també hi ha altres papers que poden fer cantants afeccionats. Pot fer-se amb un grup instrumental reduït (no cal una gran orquestra) o, fins i tot, amb un piano sol.

Estructura, orquestració...

L'opereta té dos actes. El primer acaba quan arriba la nit, un moment que representa la desesperació dels nens protagonistes i el segon acte comença amb el nou dia que portarà a la victòria sobre Brundibár. L'aparició dels animals, personatges fora del món dels humans, subratlla aquest el punt d'inflexió.

L'orquestració és amb 4 violins, violoncel, contrabaix, flauta, clarinet, trompeta, piano, acordió, guitarra i percussió. Els moments de veu parlada es fan servir amb dos motius: per fer avançar l'argument o per adreçar-se al cor o, al final, al públic, demanant-los la col·laboració.

Contingut social

Brundibár és una obra musical amb molt contingut social. Parla de la llibertat, de la unió de les persones com a manera d'aconseguir els objectius comuns. És un conte sobre el bé i el mal, parla de que cal "atrevir-se a pensar" i està en contra dels dictadors, dels que manen per la força. I realment la història i les peripècies de l'obra la fan molt especial fins a convertir-se en un símbol.

El compositor, Hans Krása, la va escriure per a un concurs del ministeri d'educació txec just abans de començar la guerra. La invasió nazi va fer que s'estrenés en un concert privat a l'orfenat jueu de Praga, el juliol de 1941.

Progressivament, el director primer, el compositor després i els nens a continuació, tots van ser deportats a Terezín. Al camp de concentració van remuntar l'obra i la van tornar a estrenar el 23 de setembre de 1943.

En van fer més de cinquanta representacions.

Els nazis no van donar importància al contingut de l'obra i veien que els nens estaven entretinguts. Fins i tot van fer servir el fet que una opereta es fes al camp com a propaganda per fer veure que als camps de concentració s'hi estava bé.

Unes 140.000 persones van passar per Terezín de les quals 33.000 hi van morir allà. Unes altres 87.000 van ser traslladades a Auschwitz de les que en van sobreviure menys de 5.000. A Terezín hi van anar a parar uns 15.000 nens i adolescents dels que en van sobreviure pocs més de cent.

Si abans de la invasió nazi l'obra ja parlava de la superació de les dificultats a través del coratge i l'esperança, aquestes qualitats es van veure augmentades en veure's també incrementades les circumstàncies tan difícils de veure's en un camp de concentració.

Pedagògicament

1. Serveix per explicar què és una opereta i qui hi participa: actors, cantants, escenògrafs, músics...
2. S'hi pot participar directament sigui fent algun paper secundari o dins dels cors o, sobretot, fent de públic que també hi participa activament.
3. És una motivació singular per explicar el nazisme, la Segona Guerra Mundial i els Camps de concentració
4. És una música del segle XX, a la vegada actual i a la vegada propera i senzilla.
5. Brundibár també parla de la força de la música, tan per bé com per mal. És a través de la música que Pepícek i Aninka aconseguixen el que els falta però també Brundibár amb la seva música ensarrona els vianants. Una mica com fa el flautista d'Hamelí, amb la música encisa qui l'escolta i els fa fer el que vol. Sempre es va dir que el gran mèrit de Hitler d'hipnotitzar el poble va ser a través dels seus discursos vibrants i encisos.
Així per un cantó trobem que les ideologies totalitàries, com el nazisme i també el comunisme, han tingut por de les arts, pel poder que tenen i la llibertat que donen i, per altra banda, tenim molts exemples de com un text cantat pren molta més força que si fos solament parlat: la cançó protesta, els himnes...
6. Ampliació de coneixements siguin directes o col·laterals.

Història:

Què va portar el món a dues guerres tan generalitzades com la Primera i la Segona Guerra Mundial?

Perquè Alemanya, un país culturalment avançat (amb Beethoven, Goethe...) va deixar-se enredar per un dictador?

Quines altres personalitats importants, no només artistes i no només compositors, van haver de fugir d'Alemanya. Us n'ofereixo una breu llista: Arnold Schönberg, Béla Bartók, Kurt Weill, entre els músics però també Bertold Brecht (autor teatral), Albert Einstein (físic nuclear)...

Busqueu més informació dels Camps de Concentració:

Aquí teniu la pàgina de Terezin: <http://www.pamatnik-terezin.cz/>

Música:

El Llenguatge Musical emprat per Krása, és entenedor? És senzill de cantar? Malgrat faci més de 60 anys que està escrit, sona "modern"? Què hi aporta la música a la comprensió de l'argument, a subratllar els sentiments i els estats d'ànim dels personatges?

Personatges:

- Brundibár: És el nom d'un dels personatges, que hi surten, justament "el dolent" de l'argument. És un músic ambulant, un acordionista, que toca al carrer i es pensa que és l'amo del carrer.
- Pepicek i Aninka (els protagonistes): Són dos germans que tenen la mare malalta.
- El cor (anomenat "Les finestres"): Van subratllant les parts importants de l'argument. Aquesta és una idea que trobem des del món antic en les obres escenificades, la presència d'un cor que va insistint en el que és més important de l'argument.
- El venedor de gelats, el forner i el lleter que venen els seus productes al carrer
- El policia que vigila que el carrer estigui en ordre
- El pardal, el gat, el gos, tres animals que ajuden Pepicek i Aninka.
- El Públic : Per ajudar hi ha un gran cor que fa la part del públic

Argument:

La mare d'Aninka i Pepicek està malalta i el metge diu que necessita beure llet. Els nens no tenen diners i per guanyar-ne es posen a cantar al carrer al costat de Brundibár l'acordionista ja que veuen que la gent li dona diners.

Brundibár i un policia els renyen i els fan fora ja que diuen que torben la quietud del carrer.

Els nens dormen al ras i durant la nit, un gat, un gos i un pardal els prometen ajudar-los. Al matí, ajudats també per altres nens, canten una cançó de bressol i recullen força diners dels vianants.

Brundibár els pren els diners però després d'una breu persecució,
els nens l'atrapen i canten una cançó de victòria.
És un argument simple però cal buscar-hi segones lectures.
Per entendre-ho millor hem d'aprofundir en altres temes a l'entorn de l'obra.

Expressió teatral

- Interpretació (personatge per personatge...)
- Decorat
- Vestuari
- Moviments de grup.

Proposta de dramatúrgia

Així, el personatge de Brundibár podem entendre'l com Hitler.
El policia com les forces nazis que controlaven els carrers.
Els comerciants, el venedor de gelats, el forner i el lleter com els empresaris que
havien votat Hitler per a que posés ordre... i fins i tot es pot produir
una personificació de la pàtria ferida en el personatge de la mare malalta dels nens,
un personatge que no apareix mai en escena.
Algunes parts de la lletra tenen aquest sentit.
“Aquell qui estima la seva mare i el seu pare és el nostre amic i pot jugar amb
nosaltres” a dir “Aquell qui estima la justícia, li és fidel i no té por és el nostre amic
i pot jugar amb nosaltres”.
Tots els nens i els animals canten la cançó final que va pujant fent progressions
fins al crit de “Viurem en llibertat”.

Finalment, ja fora d'anàlisis detallats, cal el·laborar una “sensació final”
que inclogui aspectes personals de cada un:
Què ens ha aportat? Ha valgut la pena?
Cal seguir recordant els horrors de les guerres passades?
Hi hauria interès per repetir l'experiència amb aquesta o una altra obra?...

EDUCA AMB L'ART

COM EXPLICAR UNA ÒPERA

EL CAS RIGOLETTO

- Aleix Pratdepàdua
- apratdepadua@gmail.com – 637.453.788

- **Objectius:**

- Engrescar
- Preparar l'oient per experiència operística

- **Reptes:**

- L'òpera és complexa, llarga i avorrida

- **Solució:**

- KISS: Keep it SIMPLE & SHORT
- Participació + suport audiovisual

- **Com engresquem?**

- **Com engresquem?**

- Captant l'atenció... amb un cop d'efecte
- Mantenint l'atenció... generant expectatives
- Consolidant l'atenció... satisfent-la parcialment

- **Quin mètode emprem?**

- El contingut és suficientment ric, interrelacionat, i complex per obligar-nos a dialogar constantment amb l'interlocutor per assegurar-nos que ens acompanya

- **Abans de començar... exercici previ d'anàlisi i síntesi**

- Premissa KISS (Keep it SIMPLE & SHORT)
 - Establir les coordenades espai / temps
 - Identificar els personatges principals → màxim 4
 - Extreure l'essència de la trama → màxim 40/60 inclús en detriment de la fidelitat de l'argument

- **Com engresquem?**
- Identificació de l'oient amb l'òpera a través de les emocions
- Audició

- **Audició 1**

- **Com generem interès?**
 - Quina emoció heu tingut?
 - Què ens explica aquesta emoció?
 - Ens explica una història!

- **Quina història explica?**

- Pistes...
 - Coordenades espai / temps
 - Personatges principals
 - Essència de la trama
- Anotar el **brainstorming**

- **Quina història explica?**

- Pistes...

- Coordenades espai / temps
- Personatges principals
- Essència de la trama

- Anotar el **brainstorming**

- Desvetllar la incògnita generada

- **Quina història explica?**

- Espai:

- **Quina història explica?**

- Temps:

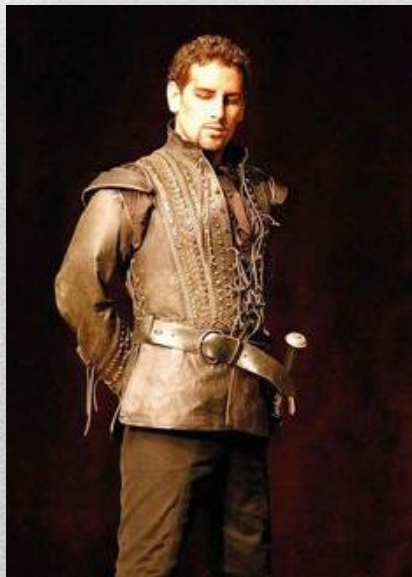
- **Quina història explica?**

- Personatges:

Rigoletto

Duc de Màntua

Gilda

- **Quina història explica?**

- Trama:

Estructura:

- Obertura + 1er Acte (Intro)
- 2° Acte (Nus)
- 3er Acte (Desenllaç)

- **Quina història explica?**

- Trama:

Estructura:

- Obertura + 1er Acte (Intro)
 - Què havíem dit que passava?
 - Què passa realment?
 - Audició

- **Audició 2**

- **Quina història explica?**

- Trama:

Estructura:

- Obertura + 1er Acte (Intro)
 - Què havíem dit que passava?
 - Què passa realment?
 - Audició
 - Sabent el què passa... quines emocions ens transmet el cantant?

- **Quina història explica?**

- Trama:

Estructura:

- 2º Acte (Nus)
 - Què havíem dit que passava?
 - Què passa realment?
 - Audició
 - Sabent el què passa... quines emocions ens transmet el cantant?

- **Quina història explica?**

- Trama:

Estructura:

- 3er Acte (Desenllaç)
 - Què havíem dit que passava?
 - Què passa realment?
 - Audició
 - Sabent el què passa... quines emocions ens transmet el cantant?
- **NO DESVETLLAR EL FINAL!**

- **Opcional:**

- Per aprofundir una mica més...
 - Què us ha agradat més?
 - A qui li agradaria viure en aquella època? i en aquell país?
 - Quin personatge us ha agradat més?
 - Us hauria agradat que hagués tingut un altre final?
 - Quina emoció és la principal?
- Qui ho va compondre? Quan?
- 2 idees (anècdotes) de la història de les representacions

- **Sempre cloure amb una audició!**

The End

Recursos en xarxa

Al web d'Apropa Cultura comptem amb un apartat on trobaràs recursos per a aprofundir en les sessions i visualitzar les formacions de cursos anteriors.

Podràs consultar:

- **Vídeos** de les formacions Educa amb l'Art
- **Dossiers** pedagògics de les sessions.
- **Articles i documentació** relacionada amb les arts i l'àmbit social

[Clica aquí i descobreix com treballar les arts en el dia a dia!](http://www.apropacultura.cat/formacio.aspx)
<http://www.apropacultura.cat/formacio.aspx>

/Cercador de recursos

Troba recursos dels següents temes:

- ☐ Educa amb l'Art
- ☐ Experiències artístiques i socials
- ☐ Metodologies de treball
- ☐ Atenció als col·lectius socials
- ☐ Projectes artístics dels equipaments Apropa Cultura

Escull la temàtica artística:

- ☐ Música
- ☐ Dansa i circ
- ☐ Teatre
- ☐ Arts plàstiques i visuals

Escull el col·lectiu:

- ☐ Discapacitat física i sensorial
- ☐ General
- ☐ Infància i Joventut
- ☐ Salut mental
- ☐ Discapacitat intel·lectual
- ☐ Gent gran
- ☐ Risc d'exclusió

Quin tipus de format busques?

- ☐ Text
- ☐ Enllaç
- ☐ Presentació
- ☐ Vídeo
- ☐ Imatge
- ☐ Àudio

Nom del document, autor ...

Cercar recursos

Formació de Dansa |
Educa amb l'Art 14/15 |

Blog Museus i
Accessibilitat

Formacions Educa amb l'Art

Les formacions s'adrecen a professionals de l'acció social i educativa que treballen a centres socials [registrats a Apropa Cultura](#).

Organitzem sessions Educa amb l'Art durant tot l'any: consulta el calendari de les sessions i fes la teva inscripció. Ho trobaràs a l'apartat Formació del web d'Apropa Cultura:

[Consulta el calendari:](http://www.apropacultura.cat/formacio-mediateca.aspx)
<http://www.apropacultura.cat/formacio-mediateca.aspx>

Apropa Cultura

Obrim les portes dels teatres, auditoris i museus perquè tots necessitem la cultura.

www.apropacultura.cat

Email: apropa@apropacultura.cat

Telèfon: 93 247 93 00 ext. 469 i 339

c/ Lepant 150
08013 Barcelona